

УДК 639.2/.6(072)

*Т. П. ШКУРКО, доктор сільськогосподарських наук, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РИБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Відомо, що рибу відносять до природних харчових продуктів здоров'я, оскільки риба і продукти її переробки є одним з основних джерел легкозасвоюваних повноцінних білків з добре збалансованим амінокислотним складом, крім цього містять жирні кислоти, що відомі своїм позитивним впливом на стан здоров'я людини, вуглеводи, мінеральні речовини, вітаміни. В балансі споживання повноцінних білків тваринного походження частка рибних продуктів складає близько 30 %. Тому в останньому випуску доповіді організації «Стан світового рибальства і аквакультури» (SOFIA) повідомляється про те, що до 2030 року виробництво продуктів рибальства і аквакультури виросте до 201 млн. тон. Це на 18 % більше в порівнянні з поточним рівнем виробництва в 171 млн. тон.

Проте за останні 20 років вилов України скоротився на 45%, в тому числі у виключній економічній зоні (ВЕЗ) зарубіжних країн – на 54%, а в районах відкритого океану – на 86% [1]. Споживання риби та рибних продуктів у розрахунку на одну особу в Україні у 2015 р. знизилось до 8,6 кг, у 2016 р. – до 9,6 кг [2]. При цьому слід зазначити, що з 9,6 кг риби і рибопродуктів, спожитих однією особою в Україні, менше 1 кг добуто в країні з внутрішніх водойм [3]. За прогнозами спеціалістів, тільки за рахунок інтенсивного використання ресурсів прісних водойм в Україні в найближчий час можна отримати більше 230 тис. т риби, в тому числі за рахунок використання ставків 137 тис. т, водосховищ 54, озер (лише при частковому їх використанні) – 40, лиманів дніпровських водосховищ – 7 тис. т. Проте аналіз виробничої діяльності рибогосподарських підприємств за останні роки свідчить, що навіть при деяких ознаках стабілізації виробництва галузь залишається в затяжній кризі.

В зв'язку з цим, **мета статті** полягає у запропонуванні перспективних технологій розвитку вітчизняного рибного господарства як складової частини аграрного сектора економіки.

Методика досліджень. На основі аналізу технологій виробництва продукції рибництва запропонувати перспективні для застосування в рибних господарствах внутрішніх водойм країни.

Результати досліджень. Розвиток рибного господарства залежать від багатьох організаційно-економічних чинників, прийнятої технології виробництва, від створених умов вирощування й відгодівлі риби, якості мальків, від екологічного стану водоймищ та їх природної кормової бази. Ці всі складові впливають на рибопродуктивність яка є одним із найважливіших показників ефективності діяльності рибного господарства внутрішніх водойм. При цьому основною рибною продукцією внутрішніх водойм завжди була і залишиться свіжа риба різних порід, а основним резервом збільшення обсягів її виробництва в Україні буде ставова аквакультура.

Суттєвим недоліком традиційної технології ставового рибництва є її багатостадійність, тобто процес вирощування риби складається з ряду послідовних етапів. При цьому технологічні процеси кожного етапу здійснюються у спеціалізованих ставах і кожен етап завершується спуском води зі ставів, обліком кількості та якості рибної продукції. При пересадженні риби відбуваються стресові ситуації, риба травмується, що негативно позначається на її рості та життєздатності. Крім цього облови ставів та пересадження риби – трудомісткі роботи, які вимагають великих затрат праці, особливо за вирощування риби у полікультурі. Тому використання неперервної технології вирощування товарної риби, яка була запропонована В.К. Виноградовим та О.Т. Бекіним ще у середині 80-х років минулого століття, стане одною із перспективних при забезпеченні населення України якісною і дешевою продукцією. За даної технології поряд з коропом, у стави висаджують мальків білого товстолоба, строкатого товстолоба, білого амура. Розріджена посадка дає можливість рибі реалізувати високі можливості росту на першому році життя за рахунок природної кормової бази водойми.

Використання нетрадиційних і комбінованих технологій у ставовій аквакультурі теж сприятиме ефективному використанню водойм та підвищенню їх рибопродуктивності. Найбільш розповсюдженими є такі форми комбінованого ведення господарства як рисово-рибні та рибоводно-качині. Базується ця технологія на взаємному сприятливому впливі різних за біологією культур рослин, риби та водоплавних птахів. При цьому слід пам'ятати, що за кожної технології необхідно розробляти рибоводно-біологічні нормативи вирощування товарної риби.

Для вирощування риби використовують іригаційні системи, торфові кар'єри та стави біологічного очищення води. Використання у комплексі ставів та іригаційних систем для землеробства, тваринництва та рибництва дає

можливість зробити роботу господарств рентабельною, ефективно використовувати навіть невеликі за площею водойми, застосовуючи комбіноване виробництво риби та іншої продукції.

Висновок. Викладене вище дає підстави зробити висновок, що Україна має значний ресурсний потенціал для збільшення виробництва риби у внутрішніх водоймах з використанням різних технологій при цьому основною складовою загальної рибопродуктивності може бути природна кормова база.

Бібліографічні посилання

1. Кластери рибодобування, рибопереробки, аквакультури. Українські кластери [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2012-study/perspektivni-napryamki-klasterizacii-vodnikh-resursiv/> klasteri-ibodobuvannyaribopererobki-akvakulturi/.
2. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України: стат. зб. /Державна служба статистики України. Київ, 2017. С. 8-9, 26-27.
3. Попова О. Л. Статистика та економіка рибного господарства в Україні. Статистика України, 2017. № 3.

